

Dalios Stroputės daktaro disertacija „Sergančiųjų išemine širdies liga savijautos priklausomybė nuo orų“

Dalia Stroputė baigė Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto rekreacijos ir turizmo magistrantūros studijas ir 2006 m. įgijo rekreacijos ir turizmo magistro laipsnį. Nuo 2007 m. iki dabar dirba jaunesniąja mokslo darbuotoja LSMU Elgesio medicinos institute mokslinių tyrimų programoje „Meteorologinių, heliofizinių ir kurortinių veiksnių įtaka žmonių sveikata“. 2009 m. įstojo į LSMU doktorantūros studijas ir 2014 m. liepos mėnesį apgynė daktaro disertaciją tema „Sergančiųjų išemine širdies liga savijautos priklausomybė nuo orų“. Mokslinio darbo rezultatai buvo pristatyti ne tik Lietuvoje bet ir tarptautinėse konferencijose Prahoje (Čekija), Lodžėje (Lenkija), Redinge (Anglija), išspausdinti recenzuojamuose žurnaluose. Biometeorologija ir kurortologija ir toliau išlieka jos mokslinio domėjimosi sritimi.

ĮVADAS

Moksliniai tyrimai rodo, kad egzistuoja sąveika tarp orų pokyčių ir žmonių sveikatos ir ši sąveika sudaro labai platų spektrą – nuo subjektyvios savijautos pablogėjimo iki mirties. Dėl reakcijų į orų pokyčius, žmonės gali būti suskirstyti į dvi grupes – jautresius orų pokyčiams ir atsparius. „Jautrumas orams“ dažniausiai apibrėžiamas kaip geros savijautos pablogėjimas ir (ar) simptomų ar ligų paūmėjimas, susijęs su orų pokyčiais. Tačiau standartizuotų instrumentų, kurie leistų įvertinti jautrumą orams ir atskirti jautresius orų pokyčiams asmenis, ypač skirtingų susirgimų grupėse, trūksta.

Sergantieji širdies ligomis priskiriami prie vienu iš jautriausių orų pokyčiams. Tyrimai rodo, kad meteorologinių veiksnių pasikeitimai gali neigiamai paveikti hemodinamiką ir kitus veiksnius, tuo būdu sukeldami ūmius koronarinius sindromus. Taip pat yra žinoma, jog psichologiniai veiksniai veikia biologinius procesus, apimančius išeminės širdies ligos progresavimą. Įrodyta, kad depresija, pyktis ir nerimas yra išeminės širdies ligos rizikos veiksniai ir kad emocinis distresas apskritai gali būti susijęs su didesne širdies ir kraujagyslių ligų rizika. Be to, pastaraisiais metais, asmenybės D tipas pristatomas kaip bendrą emocinį distresą sukeliantis veiksnys sergantiems išemine širdies liga. Psichologiškai pažeidžiami asmenys ar žmonės su jautria nervų sistema yra kita gerai žinoma jautrių orams asmenų grupė. Pastaraisiais metais keliamos hipotezės, kad individualūs skirtumai, tokie kaip asmenybės bruožai taip pat gali įtakoti jautrumą orų pokyčiams.

Kadangi tiek psichologinis distresas, tiek asmenybės D tipas yra susiję su išeminės širdies ligos išsivystymu ir progresavimu, o, remiantis moksline literatūra, asmenys su emociniu distresu yra laikomi jautresniais orų pokyčiams nei kiti, buvo iškelta hipotezė, jog abu šie veiksniai gali sietis su orais susijusių simptomų pasireiškimu.

Mūsų žiniomis, šis tyrimas yra pirmasis bandymas sukurti savikontrolės dienyną jautrumui orams įvertinti ir atlikti jo psichometrinę analizę bei įvertinti sergančiųjų išemine širdies liga nerimo, depresijos ir asmenybės bruožų sąsajas su subjektyvia orų sąlygota savijauta. Hipotezės, kurias siekėme patvirtinti šiame darbe yra: (1) savikontrolės dienynas yra pagrįstas ir patikimas instrumentas sergančiųjų išemine širdies liga jautrumui orams vertinti; (2) labiau išreikšti depresijos ir nerimo simptomai sąlygoja didesnę sergančiųjų išemine širdies liga jautrumą orams; (3) asmenybės D tipas ir įvairūs asmenybės bruožai yra susiję su subjektyvia orų sąlygota savijauta.

DARBO TIKSLAS

Išnagrinėti ir įvertinti sergančiųjų išemine širdies liga subjektyvios savijautos sąsajas su orais ir jos ryšį su asmenybės bruožais, nerimo ir depresijos simptomais.

DARBO UŽDAVINIAI

1. Validizuoti tyrime naudojamą instrumentą asmenybės D tipui vertinti.
2. Sukurti savikontrolės dienyną jautrumui orams įvertinti ir atlikti jo psichometrinę analizę.
3. Nustatyti sąsajas tarp sergančiųjų išemine širdies liga subjektyvios savijautos ir orų.
4. Įvertinti sergančiųjų išemine širdies liga subjektyvios orų sąlygotos savijautos sąsajas su nerimu, depresija ir asmenybės bruožais.

IŠVADOS

1. Asmenybės D tipo klausimynas DS14 pasižymėjo geromis psichometrinėmis savybėmis ir konstrukcijos pagrįstumu. Asmenybės D tipas yra paplitęs tarp sergančiųjų išemine širdies liga ir susijęs su didesniu pažeidžiamumu depresijos ir nerimo simptomams. DS14 gali būti naudojamas sergantiesiems išemine širdies liga vertinti tiek asmenybės D tipą, tiek atskirai neigiamo afekto ir socialinio varžymosi komponentes.

2. Palangos savikontrolės dienynas yra pagrįstas ir patikimas sergančiųjų išemine širdies liga jautrumui orams įvertinti instrumentas sudarytas iš trijų gero vidinio suderinamumo faktorių: psichologinių, kardiologinių ir fizinių savijautos simptomų. Palangos savikontrolės dienyno išskirtų faktorių įverčiai atskyrė jautresius ir nejautresius orams asmenis, pacientus su nerimo ar depresijos simptomais ir be jų, su asmenybės D tipu ir be jo bei su skirtingomis NYHA funkcinėmis klasėmis.

3. Sergančiųjų išemine širdies liga savijauta susijusi su orų parametrais. Blogesnė savijauta buvo susijusi su žemesne ir aukštesne temperatūra, nei temperatūra 9–15°C intervale, didesne santykine drėgme ir žemesniu atmosferos slėgiu. Sergančiųjų išemine širdies liga pacientų savijautos pablogėjimas gali būti paaiškinamas orų parametrais nuo 3 iki 8 proc.

4. Blogesnė su orais susijusi sergančiųjų išemine širdies liga subjektyvi savijauta buvo susijusi su labiau išreikštais nerimo ir depresijos simptomais, asmenybės D tipu ir tokiais asmenybės bruožais, kaip ekstraversija, susitarimo galimybė bei mažiau išreikštu emociniu stabilumu.